

Svar till Leader Gästrikebygden om projektstrategier

Föreningen Omställning Järbo lämnar här svar på förfrågan om idéer för landsbygdsutveckling under de kommande åren. Dokumentet har diskuterats vid ett medlemsmöte gått på remiss bland medlemmarna.

1. Vi, varför och vad

Omställning Järbo är en ung förening som arbetar entusiastiskt och målmedvetet för omställningsfrågor med fokus på vad som mest berör oss som bor och verkar på landsbygden.

Vi utgår från en optimistisk syn på landsbygdens möjligheter att utvecklas. Vi försöker att på ett realistiskt sätt analysera aktuella förhållanden och agera utifrån det.

De förslag och idéer vi kommer med i detta dokument baseras på denna syn och våra praktiska erfarenheter av genomförda projekt och aktiviteter som pilotby i Omställning i praktiken.

Det innebär naturligtvis att vi anser att projekt som stöds av Leader ska ha ett tydligt omställningsperspektiv.

2. Landsbygden nu och i framtiden

De frågor som räknas upp i punkt 2 är i princip en "SWOT-analys". Våra områden i den utgår från de lokala förhållandena i Järbo, men kan säkert appliceras på andra samhällen. Den ligger som en bilaga till detta dokument.

3. Vilken typ av projekt?

De punkter (i bilagan) som tar upp svagheter och möjligheter indikerar vad som kan eller måste utvecklas för att få utvecklingen att gå i positiv riktning. Styrkorna kan naturligtvis också förbättras, men kanske inte behöver prioriteras vad gäller projektstöd. Hoten är delvis hinder på ett annat plan som kanske inte kan ingå i Leaderprojekt.

Här vill vi ta upp några områden som vi tycker bör prioriteras vid Leaders satsning på projekt.

Odling

Lokal och småskalig odling eller användning av naturresurser omfattar många möjligheter och utmaningar. Problem med förädling, transportkedjan, försäljningskanaler behöver lösas. Lösningarna underlättas t.ex. av om kommunen samarbetar med producenterna och dessa sinsemellan.

Skolorna behöver involveras för att intressera eleverna för området och stimulera både utbildning och konsumentkunskap.

Transporter

Att bo "på landet" utanför tätorter och i mindre samhällen innebär att behovet av praktiska och flexibla transporter ökar. Kollektivtrafik kan inte lösa alla behov.

Service

Behov av samhällsservice och handel är lika stor för land och stad. Mobil sjuk- och hälsovård underlättar och spar tid för den enskilde. Genom samarbete om lokaler och transporter kan detta bli möjligt utan ökade kostnader för respektive verksamhet.

Servicepunkter och sociala knutpunkter är viktiga för små orters överlevnad och utveckling.

Boende

Utveckling av boende och bostadsbyggande har alltid varit en motor i samhällsbyggandet. Det går att utnyttja för att öka ortens attraktivitet, ta vara på företagande och skapande och kan ge som resultat bättre resursanvändning i byggande och boende. Det kräver samarbete och nya kunskaper.

Besöksmål

Många småorter behöver marknadsföring för att fånga besökarens intresse och få dem att stanna längre. Järbo har t.ex. mycket bra förutsättningar för fritidsfiske som kan utvecklas vidare.

Nya verksamheter

Några saker som nämnts i våra egna diskussioner är:

- cykelkök, d.v.s. reparationer, reservdelar, kunskapsutbyte om cyklar
- produktionskök för utlåning till syltkök, mustning, saftning, festmatlagning

4. Övriga synpunkter

Kriterier för urval

Projektstrategin bör även omfatta tydliga riktlinjer för urval av projekt som ska få anslag. Vi ger här några exempel på vad vi anser vara relevant.

De projekt som väljs ut för att få stöd behöver ha en potential att kunna utvecklas vidare efter kuvösstadiet. Den sökande bör kunna beskriva en tänkbar marknad och hur idén kan utvecklas och leva. Det bör finnas en tydlig målgrupp.

Projektet kan gärna vara tänkta utanför boxen, men de måste ändå vara realistiska.

En mycket viktig faktor när projekt väljs ut är ansökan omfattar en kalkyl och någon form av riskbedömning. En marknadsplan för en produkt kan också vara tillämplig. Det viktiga är att behovet av stöd är styrkt.

Egeninsatsen bör vara realistisk, d.v.s. det är lätt att underskatta den tid man själv behöver för kontakter, möten, förberedelser och oförutsett som inträffar.

Projektens mål, ekonomiskt och vilka effekter de ska uppnå bör vara genomtänkta och beskrivna. Om målen inte alltid kan uttryckas i ekonomiska termer bör projektet inte dömas ut. Målen ska även mätas mot förändringar i människors attityder och handlingar och i ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Ett mätbart mål är sysselsättning. Projektbeskrivningar bör redovisa bedömda effekter på denna.

Det är också viktigt att projektet kan engagera både människor i allmänhet och dem som är beroende av projektets resultat.

Omställningsperspektivet innebär att projektet ska påverka sådant som koldioxidutsläpp men också öka den allmänna medvetenheten om de utmaningar som väntar.

Ansökningsprocessen

Processen att söka pengar har av många upplevts krånglig och tidsödande och har till och med gjort att en del inte ens försöker. För att inte sökande ska behöva arbeta i "onödan" kan någon modell av prekvalificering utformas, där den första ansökan är enkel och översiktlig och sedan följs av en dialog om resterande delar. Det kan ge möjlighet till att para ihop likartade idéer eller se till att dessa arbetar i kompletterande riktning.

I de fall när den nämnda samarbetsmodellen används är det en fördel att två eller flera parter i det tänkta samarbetet kan söka tillsammans och att planerna redan har diskuterats och prövats sinsemellan.

Med en genomtänkt strategi som underlag kan Leader säkert utforma ett ansökningsförfarande där sökande får ge svar på ett antal nyckelfrågor. Det kan underlätta urvalet av projekt som får bidrag och göra processen transparent.

Projektgenomförande

Projekten bör följas upp kontinuerligt. Det bör även innebära att Leader kan erbjuda ett professionellt stöd med experter inom de områden som projekten avser liksom marknadsföring, varumärkesbyggnad, teambuilding och grupprocesser.

Tidplan för projekten bör vara obligatorisk! I längre projekt ska det finnas etapper för avstämning av tid, kostnader och uppnådda mål.

En del av finansieringen av projekt kan vara stöd från företag (sponsoring).

Redovisning

För oss som har varit med en gång i ett projekt kan vi bara konstatera att de detaljerade kraven på redovisning av egen tid är en plåga – för att uttrycka det mildt. Det kan inte vara rimligt att alla (alla!) som medverkar i eller deltar i projekt ska skriva upp varje halvtimme de ägnar åt någon aktivitet. Det borde räcka med att redovisa detta enklare till förmån för mätningar av projektens resultat.

Spridning

För att projekten ska ge största möjliga effekt måste resultaten spridas. Detta gäller både de som lyckas och de som kanske inte visar sig uppnå förväntad effekt. Redan under pågående projektarbete är det viktigt att det ges möjligheter till studiebesök och annat erfarenhetsutbyte både inom regionen och utanför.

Projekten bör publiceras på webben med lättlästa rapporter och bilder.

Omställning Järbo

genom

Elisabeth Blomgren
ordförande

Bilaga: SWOT-analys

Här har vi på ett kortfattat sätt samlat de svar på frågorna 2A-D bedömda utifrån hur det ser ut och fungerar i Järbo.

Styrkor Ungdomsgård Cykelrundor i världsklass i skogen Bra friluftsförutsättningar Bra förutsättningar för hästhållning Terräng och leder för snöscooter Terräng och anläggningar för skidåkning Fiskevatten som är besöksanpassade Kunskap om soleil Framgångsrikt fotbollslag Genomfartsled till Kungsberget En kvarn som fungerar Företagaranda Social kontroll Mark finns, även åkermark Småföretag finns Billiga bostäder (hus) Skola, liten och lugn Närhet till kompisar Fin natur, badplats rekreatiomsområden Idrottsanläggning, isbana vinertid ICA som har ekologiskt sortiment ICAs kundbuss Bra bibliotek	Svageter Ingen samhällsplanering Farlig cykling Farlig trafik på genomfarten Brist på lägenheter i hyreshus Man behöver bil idag Ingen aktiv företagarförening Få upphandlar lokalt Få lokala producenter Brist på boende anpassat för äldre Få lantbrukare kvar Inget tillagningskök i skolan Ingen större arbetsgivare Bank saknas BVC och hälsocentral saknas Brister i kollektivtrafiken Ingen cykelbana Åldersstrukturen, äldre blir fast i sina hus Få turistattraktioner är kända Ingen marknadsföring av Järbo Finns ingenstans för ungdomar att vara Inget närodlat på ICA Återväxten vad gäller "gamla" kunskaper
Möjligheter Områdesstyrelser Odling även som skolverksamhet Bättre transporter för unga till aktiviteter i Sandviken Tomma lokaler Servicepunkt Åkermark finns och ligger i träda Folk vill ha arbete Ge ungdomarna möjligheter Skatepark Besöksmål kan göras "större" med rätt marknadsföring Förädling av råvaror Nya verksamheter	Hot Åkermark växer igen Ingen fiber på landsbygden Egenintresse som sätts först Folk som konsumerar efter "lägsta pris" "Bortglömda" i den kommunala planeringen Ungdomar ser Järbo som oattraktiv bostadsort Insomnande föreningsliv Brist på ledare i föreningar Liten inflyttning då det saknas attraktiva boenden Regelverk hindrar utveckling t.ex. LOU